

**การศึกษาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร**

**A Study of Managing Non-Formal and Informal Education of Sub-districts
Affiliated with the Office of Mukdahan Provincial Non-formal
and Informal Education Promotion**

สุนีรัตน์ ปัตถาทุม¹, ธีระ ภูดี² และ ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน³

Suneerat Patthathum¹, Theera Phudee² and Saksit Rittilun³

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

² กศ.ด. (การบริหารและการพัฒนาการศึกษา) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

³ กศ.ด. (วัดผลและประเมินผลการศึกษา) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ประชากร จำนวน 1,126 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 7 คน ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 67 คน คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 1,052 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 344 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 7 คน ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 59 คน คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านการนิเทศติดตามและรายงานผล 2) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล พบว่า มีแนวทางพัฒนา 3 ด้าน 1) ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร คณะกรรมการ กศน.ตำบล จัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรม งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน 2) ด้านการมีส่วนร่วม จัดทำทำเนียบภาคีเครือข่ายในระดับตำบล สร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ประสานงาน ขอความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย องค์กรชุมชน ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 3) ด้านการนิเทศ ติดตามและรายงานผล ควรจัดทำแผนการนิเทศ ติดตามผล ประสานงานภาคีเครือข่าย ร่วมนิเทศ ติดตามผล ประชุมวิเคราะห์ และสรุปผลการนิเทศ นำผลการนิเทศไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล

คำสำคัญ : การดำเนินงานการศึกษา / การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย / การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to investigate the current state of managing non-formal and informal education of sub-districts affiliated with the Office of Mukdahan Provincial Non-formal and Informal Education Promotion, and 2) to examine suggestions for developing non-formal and informal education of sub-districts. The population was 1,126 comprising 7 directors of centers for district non-formal and informal education, 67 teachers of non-formal and informal education of sub-districts, and 1,052 members of boards of non-formal and informal education of sub-districts. The sample was 344 people comprising 7 directors of centers for district non-formal and informal education, 59 teachers of non-formal and informal education of sub-districts and 278 members of boards of non-formal and informal education of sub-districts. The instrument used was a rating scale questionnaire whose entire reliability value was 0.98. Statistics used to analyze data were mean, standard deviation and frequency. The findings disclosed the following: 1) Management of non-formal and informal education of sub-districts as a whole was at high level. The aspect that gained the highest mean score was of learning activity organization and the aspect that gained the lowest mean score was of supervision, follow-up and reporting. 2) The suggestions for developing non-formal and informal education of sub-districts comprised 3 aspects: 1) Management aspect. A plan for development of personnel should be made. Members of boards of non-formal and informal education of sub-districts are to have a plan, project, activity, budget, material and equipment by integrating their management in cooperation with the work units from government, and private and public sectors. 2) Participation aspect. A house for the networked members at district level is to be established. There should be creation and development of learning network by asking for cooperation from networked members and community organizations to arrange activity of non-formal and informal education. 3) Supervision, follow-up and reporting aspect. A plan for supervision, follow-up, networked members' coordination, participatory supervision and follow-up, analytical meeting and conclusion of supervision result should be made. Results of supervision should be applied in development of managing non-formal and informal education of sub-districts.

Keywords : Educational Management / Non-formal and Informal Education/ Non-formal and Informal Education of Sub-districts

บทนำ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 มาตรา 4 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นตลอดจนมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลซึ่งสามารถ

เลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2551)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2554) ได้จัดทำมาตรฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกรณีพิเศษติดตามและรายงานผล เพื่อให้คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล หัวหน้าการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล และผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลให้ไปสู่มาตรฐาน

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลเป็นแหล่งเรียนรู้ในตำบลและเป็นหน่วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ตั้งอยู่ในระดับตำบล มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนทุกรูปแบบเพื่อให้บริการกลุ่มเป้าหมายและประชาชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา หน้าหลักอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญคือ การจัดระบบหรือกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับผู้เรียนหรือผู้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ มีความใฝ่รู้ รักในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้จนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต จัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศในชั้นเรียนและชุมชนโดยใช้แผนชุมชนเป็นกลไกที่สำคัญในการประสานงานการมีส่วนร่วม ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน โดยเน้นการดำเนินงาน 4 ด้าน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2553) ได้นิเทศติดตามผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล พบว่า สภาพการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลภาพรวมของประเทศ ยังมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารจัดการงบประมาณ อาคาร สถานที่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบกับผลการประเมินผลการดำเนินงานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร พบว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลบางแห่งยังไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นหัวหน้าครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร เพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

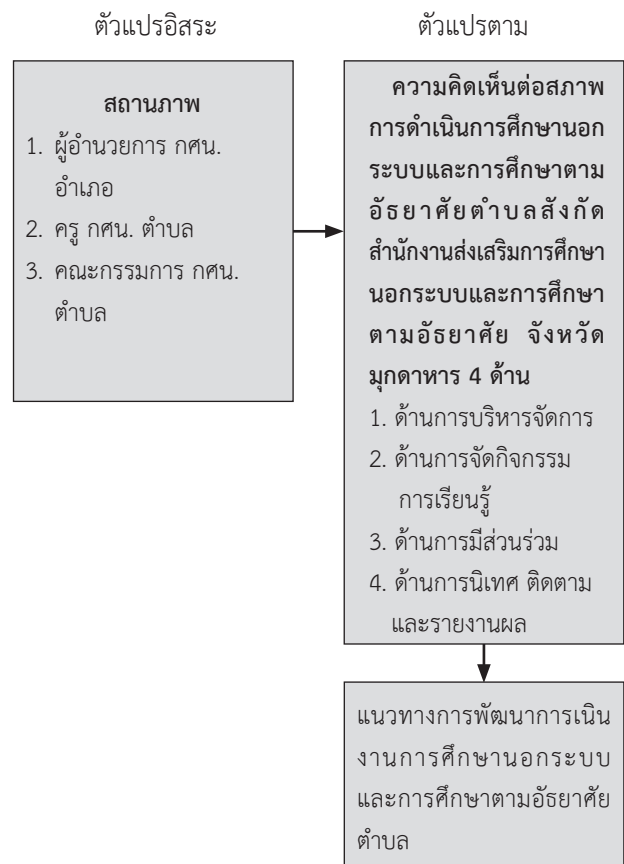
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัด

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมและด้านการนิเทศติดตามและรายงานผล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (2554)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน 7 คน ครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 67 คน คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 1,052 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,226 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จำนวน

7 คน ครูการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 59 คน คณะกรรมการการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 278 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูป เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 344 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกานนิเทศติดตามและรายงานผล แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) 1 รายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบวิธีของลิเคอร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) สำหรับข้อเสนอแนะการพัฒนาเกี่ยวกับการ ระยะที่ 2 เป็นแบบบันทึกเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ เพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอทุกอำเภอ เก็บข้อมูลในพื้นที่ ผู้วิจัยแจกเก็บและติดตามแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างเดือน กันยายน ถึง ตุลาคม 2555 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล จำนวน 344 ฉบับ ใน 7 ศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์ จำนวน 337 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98 แล้วมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์สภาพการดำเนินการการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยจำแนกเป็นรายด้าน และผลรวม

3. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดลำดับความถี่

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินงานการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$ S.D. = 0.57) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานการศึกษาอนุกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล โดยรวม

การดำเนินงานการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล	ระดับการดำเนินงาน		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการบริหารจัดการ	3.76	.52	มาก
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.01	.77	มาก
ด้านการมีส่วนร่วม	3.95	.39	มาก
ด้านกานนิเทศติดตามและรายงานผล	3.19	.57	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.73	.57	มาก

2. การดำเนินงานการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร ควรพัฒนาด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าค่าเฉลี่ยรวม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วม และด้านกานนิเทศ ติดตาม และรายงานผล

3. ข้อเสนอแนะการดำเนินงานการศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร

3.1 ด้านการบริหารจัดการ มีข้อเสนอแนะว่าควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานในหน้าที่แก่ ครู กศน.

ตำบล ก่อนเข้าปฏิบัติงาน มีความถี่ในการเสนอแนะสูงสุด มีความถี่ในการเสนอแนะรองลงมา ได้แก่ ควรจัดให้มีการจัดประชุมคณะกรรมการ กศน.ตำบล และเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของ กศน.ตำบล อย่างต่อเนื่อง ควรจะประสาน ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากท้องถิ่น และเครือข่ายเพื่อใช้ในการ จัดกิจกรรม กศน.

3.2 ด้านการมีส่วนร่วม มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรม กศน. มีความถี่ในการเสนอแนะสูงสุด มีความถี่ในการเสนอแนะรองลงมา ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรม กศน. ทุกปี ควรมีการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ ต่อคนในชุมชน

3.3 ด้านการนิเทศ ติดตาม และรายงานผล มีข้อเสนอแนะว่าควรนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนา กิจกรรมการจัดการศึกษา มีความถี่ในการเสนอแนะสูงสุด มีความถี่ในการเสนอแนะรองลงมา ได้แก่ ควรสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการทุกกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ กศน.ตำบล ควรให้เครือข่ายร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน กศน.ตำบล อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล ยึดชุมชนเป็นฐานในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ต้นทุนของชุมชน ผู้วิจัยขออภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 การดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย จังหวัดมุกดาหาร ด้านการบริหารจัดการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ กศน.ตำบล มีแผนงาน/โครงการประจำปี เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากต้นสังกัด ครู กศน.ตำบลมีความรับผิดชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงามทั้งภายในและภายนอกที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงทำให้กระบวนการบริการจัดการในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ ชูชัยมงคล (2554) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริม

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดอุทัยธานี ในภาพรวมมีความต้องการพัฒนา ด้านบริหารจัดการมากที่สุด

1.2 การดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กศน.ตำบล ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุน ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน และตระหนักถึงวัฒนธรรมของชุมชนในการจัดกิจกรรม กศน. จึงทำให้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัฒน์ ภูตอกไม้ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านการพบกลุ่มแบบมีส่วนร่วม ทำให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 การดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กศน.ตำบลดำเนินการประชาสัมพันธ์เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนรับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ จึงทำให้การดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา เนวคุณ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านหันเตย ตำบลประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมผู้เข้าร่วมประชุมมีความเข้าใจการมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา มากขึ้น

1.4 การดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมุกดาหาร ด้านการนิเทศติดตามและรายงานผล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

ยังไม่เข้มข้นพอ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศขาดความรู้ความสามารถและขาดความสนใจในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน เนื่องจากได้รับข้อมูล เอกสารเกี่ยวกับการนิเทศน้อย และการจัดเก็บข้อมูลของแต่ละโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ ไม่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ทำให้การศึกษาสภาพการดำเนินการนิเทศอยู่ในระดับกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวินันท์ สิริวัฒนไกรกุล (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการนิเทศติดตามการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบล ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการพัฒนาการสร้างทางเลือกและรูปแบบการนิเทศที่หลากหลาย สามารถดำเนินการนิเทศได้ตามภารกิจงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการบริหารจัดการ สำนักงานควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดประชุมคณะกรรมการ กศน.ตำบล เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของ กศน.ตำบลอย่างต่อเนื่อง
2. ด้านการมีส่วนร่วม สำนักงานควรรวบรวม จัดทำทำเนียบภาคีเครือข่ายในระดับตำบล ประสานงานขอความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย องค์กรชุมชน ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ด้านการนิเทศ ติดตามและรายงานผล สำนักงานควรจัดทำแผนการนิเทศ ติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย วิเคราะห์และสรุปผลการนิเทศ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการพัฒนาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล
2. ควรศึกษารูปแบบการนิเทศของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล
3. ควรใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล

เอกสารอ้างอิง

- นันทวัฒน์ ภูตอกไม้. (2553). การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน. สกลนคร : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอกุศุดาบ กิ่งหวัดสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พัฒนา เนวคุณ. (2553). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านหันเตย ตำบลประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภาวินันท์ สิริวัฒนไกรกุล. (2553). การพัฒนาระบบการนิเทศติดตามการดำเนินงาน กศน.ตำบล ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเฉลิมพระเกียรติ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย. (2554). มาตรฐาน กศน.ตำบล. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- _____. (2553). คู่มือการปฏิบัติงานหัวหน้า กศน.ตำบล. กรุงเทพฯ : รังสีการพิมพ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พ.ร.บ. ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ. (2554). สรุปรายงานผลการนิเทศการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ปีงบประมาณ 2553. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์.
- อนงค์ ชูชัยมงคล. (2554). แนวทางการพัฒนาครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักงาน กศน.จังหวัดอุทัยธานี. อุทัยธานี : สำนักงาน กศน.จังหวัดอุทัยธานี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities," *Educational and Psychological Measurement*. 30(3) : 607-610.
- Likert, R. (1961). *The Huma Organization*. New York : McGraw-Hill Book. Co.